

Respirační onemocnění

Respirační onemocnění

- Velmi časté onemocnění, ekonomicky závažné
- Původci respiračních onemocnění napadají i jiné orgánové systémy
- Patologické změny neodpovídají klinickému obrazu onemocnění
- **Onemocnění již v prvních týdnech života, ale i dospělá zvířata**
- Změny po prodělaném onemocnění jsou trvalé o ovlivňují jedince po celý život!!!!
- *Plíce jsou oknem zdraví telete. Indikátorový orgán.*

Přednáška Terri Ollivett, D.V.M.

Plíce jsou oknem zdraví telete

- Selhání přenosu kolostrálních protilátek → poškození plic
- Průjmy → poškození plic
- Septikémie → poškození plic
- Špatná výživa → poškození plic
- Špatné prostředí → poškození plic
- Chladový stres → poškození plic
- Tepelný stres → poškození plic

Predispozice u skotu pro vznik respiračního onemocnění

Anatomické

- Velký a drsný povrch nosohltanové mandle
- Anatomie hltanu → retrográdní drenáž
- Dlouhý tracheobronchiální strom → velký objem mrtvého prostoru
- Vysoký stupeň lobulizace plic a mnoho intersticiální tkáně vede k relativně nízké elasticitě
- Malé plíce vzhledem k velikosti zvířete

Fyziologické

- Retrográdní drenáž z hltanu
- Vysoký arteriální tlak v plicích → vznik plicní hypertenze
- Snížení ventilace v chladném prostředí
- Nízká funkční reziduální kapacita plic (Expirační rezervní objem + reziduální objem, rezervoár pro vzduch a pomáhá udržovat stálou koncentraci dýchacích krevních plynů v krvi)
- Vysoká senzitivita pro změny vnějšího prostředí
- Predispozice pro určité rody bakterií
M.haemolytica (prase ne)

Původci respiračního onemocnění

Mladý skot

- Bovinní rhinitida A
- Bovinní coronavirus
- BRSV
- PI3
- P.multocida
- M.haemolytica
- B.threhalosi
- H.somni
- Mycoplasma
- (IBR,BVD)

Dospělý skot

- Nejčastěji
  - Mannheimia haemolytica
  - Pasteurella multocida
  - BRSV??
  - Biberstenia threhalosi - Pasteurella threhalosi

Příznaky respiračního onemocnění

- **Počáteční** – svědění očí, výtok z očí, salivace, povislé ušní boltce, olizování nosních dírek, počínající inapetence
- **Střední** – zvýšená tělesná teplota, letargie, ospalost, natahování krku, výtok z nozder, počínající kašel, sklonění hlavy x náklon hlavy!!!
- **Těžké** – horečka, ztížené dýchání, kašel, změna výtoku vodnatý → hlenovitý → hlenohnisavý (pozdě na dobrý výsledek léčby), dochází ke konsolidaci plic

Zdroj: The eyes have it when detecting EARLY Calf Respiratory Disease, Tiago Tomazi DVM

University of Wisconsin – Calf Health Score

- Parametry seřazené dle závažnosti (skóre 0 - 3)
  - Rektální teplota
  - Kašel
  - Výtok z nozder
  - Výtok z očí
  - Pozice uší

Alespoň dva parametry ≥ 2 = klinické respirační onemocnění = léčba

BOVINNÍ RESPIRAČNÍ SYNDROM (BRS)

Skórovací tabulka pro příznaky onemocnění dýchacího ústrojí telat

Skóre	Stupeň, Závažnost	Teplota v rektu °C	Kašel	Výtok z nozder	Ucho
0	Zdravé tele	38,5	Žádný	Mírný, čirý	Normální
1	Mírné příznaky	38,6 – 39,0	Vyvolatelný* a neopakovaný	Omezený, jednostranný, našedlý	Třepání uchem či hlavou
2	Středně závažné příznaky	39,1 – 39,5	Vyvolatelný* a opakovaný	Oboustranný, nepřiměřený, našedlý	Jednostranný pokles ucha
3	Závažné příznaky	Více jak 39,5	Frekventní, mimovolný	Nadměrný, oboustranný hnisavý	Klopení ucha, nacylování hlavy, oboustranný pokles uší

Pomůcka pro vás

* Kašel se dá vyvolat tlakem prstů na chrupavku průdušnice – těsně za hrtanem

NOSNÍ VÝTOK

Normální čistý
serózní výtok

Zpravidla jednostranně
zakalený výtok

Oboustranný zakalený
nebo intenzivní hlenový
výtok

Vydatný oboustranný
hleno-hnisavý výtok

VZHLED OKA

Normální

Malý výtok

Větší oboustranný
výtok

Silný oční výtok

UŠNÍ SKÓRE

Normální

Potřepávání uchem
nebo hlavou

Mírný jednostranný
prolaps ucha

Nakloněná hlava
či oboustranný
prolaps ucha

PRO ZVÍŘATA. PRO ZDRAVÍ. PRO VÁS.

Bovine respiratory disease scoring system for pre-weaned dairy calves^{1,2,3}

Clinical sign	Score if normal	Score if abnormal (any severity) ⁴
Eye discharge	0 	2 Or
Nasal discharge	0 	4 Or
Ear droop or Head tilt	0 	5 Or
Cough	0 No cough	2 Spontaneous cough
Breathing	0 Normal	2 Rapid or difficult breathing
Temperature	0 < 102.5° F	2 ≥ 102.5° F

Add scores for all clinical signs, if total score is ≥ 5, calf may be positive for bovine respiratory disease³

1. Love WJ, Lehenbauer TW, Kass PH, Van Eenennaam AL, Aly SS. (2014) Development of a novel clinical scoring system for on-farm diagnosis of bovine respiratory disease in pre-weaned dairy calves. PeerJ 2:e238 <https://peerj.com/articles/238>
 2. Aly SS, Love WJ, Williams DR, Lehenbauer TW, Van Eenennaam AL, Drake C, Kass PH, Farver TB. (2014) Agreement between bovine respiratory disease scoring systems for pre-weaned dairy calves. Animal Health Research Reviews 15: 2 Pages 148-150 http://journals.cambridge.org/repo_A94A1150
 3. Love WJ, Lehenbauer TW, Van Eenennaam AL, Drake CM, Kass PH, Farver TB, Aly SS. Sensitivity and specificity of on-farm scoring systems and nasal culture to detect bovine respiratory disease complex in preweaned dairy calves. J Vet Diagn Invest. 2016 Mar;28(2):119-28. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26796957>
 4. Any abnormality including, but not limited to, the examples shown in the above pictures.

Calf Health Scoring Criteria			
0	1	2	3
Rectal temperature			
100-100.9	101-101.9	102-102.9	≥103
Cough			
None	Induce single cough	Induced repeated coughs or occasional spontaneous cough	Repeated spontaneous coughs
Nasal discharge			
Normal serous discharge	Small amount of unilateral cloudy discharge	Bilateral, cloudy or excessive mucus discharge	Copious bilateral mucopurulent discharge
			
Eye scores			
Normal	Small amount of ocular discharge	Moderate amount of bilateral discharge	Heavy ocular discharge
			
Ear scores			
Normal	Ear flick or head shake	Slight unilateral droop	Head tilt or bilateral droop
			

Score 0   Score 1   Score 2   Score 3

Picture / Description

UltraSound Score

0 1 2 3 4 5

UltraSound Comment

If Comment

Save Score   Date   Cow ID

Skóre 0

Skóre 2

Skóre 3

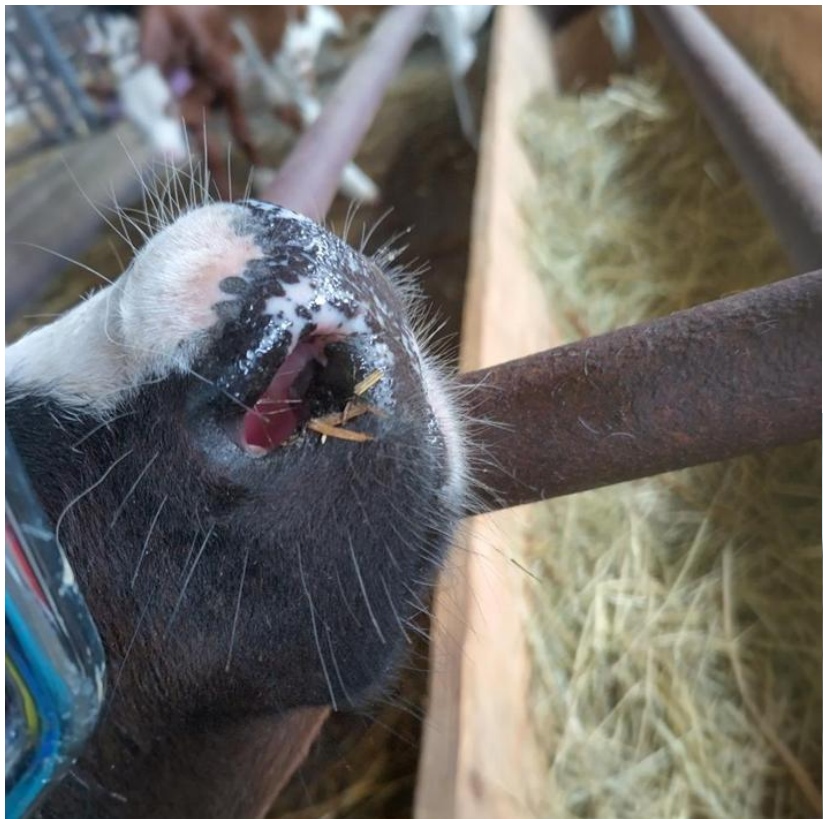
Skóre 0

Skóre 1

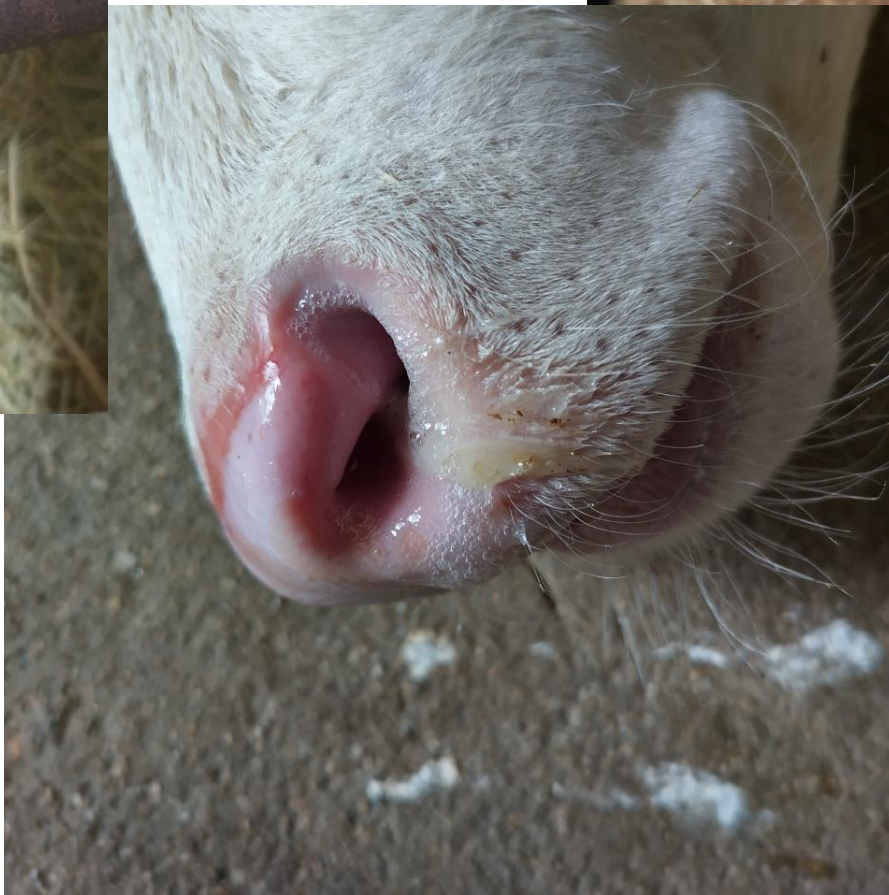

Skóre 2

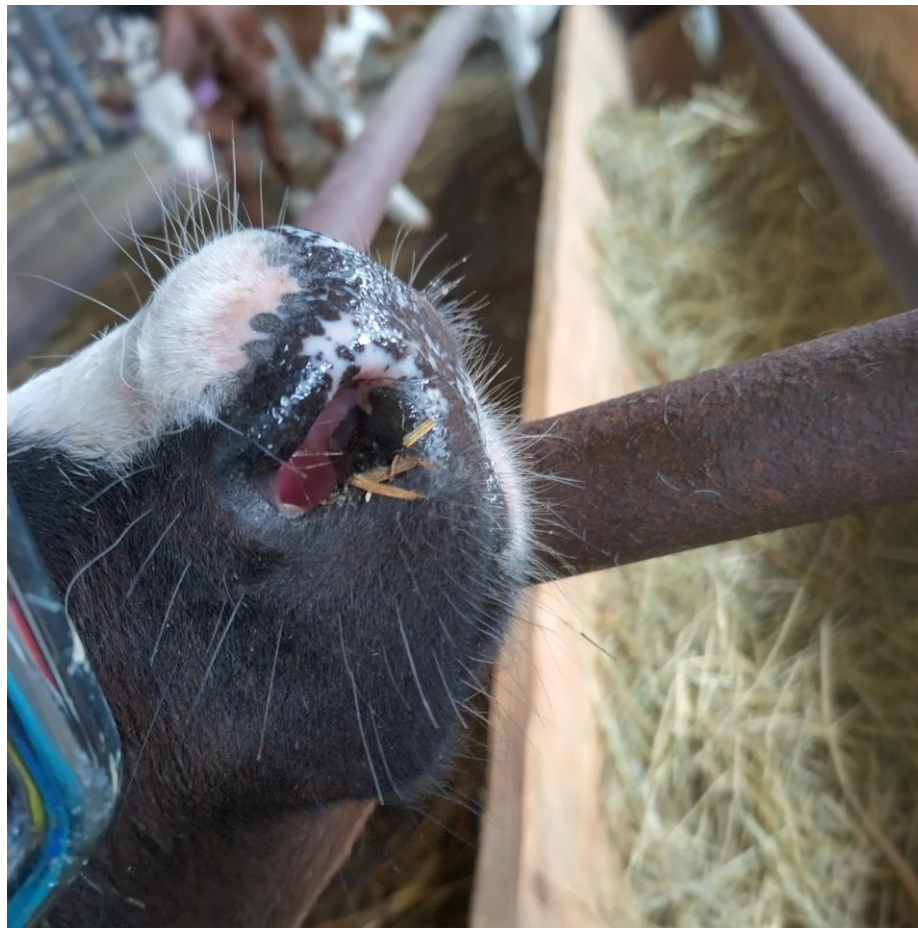

Skóre 1

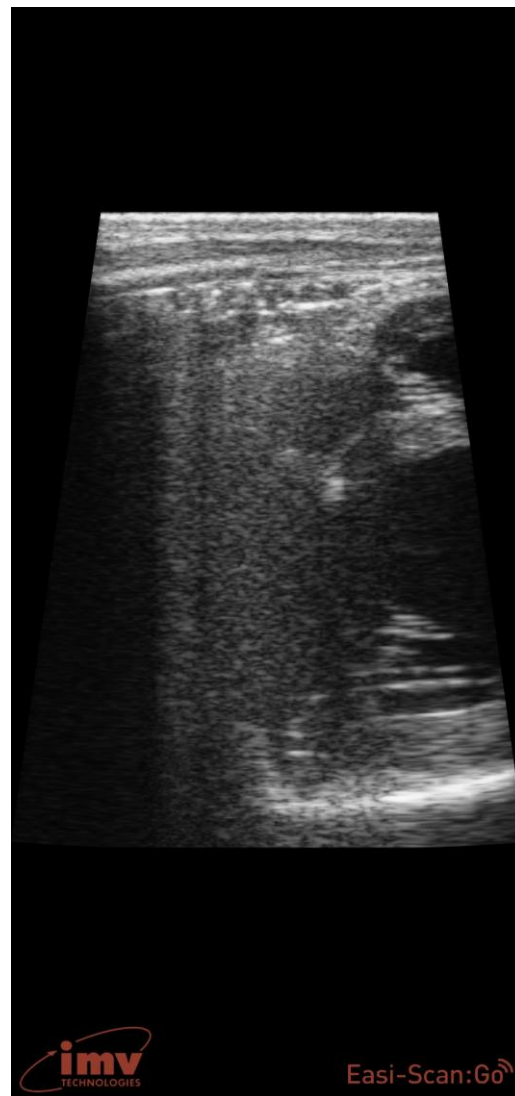
Skóre 2

Klinická pneumonie

Plicní skóre
Levý kraniální lalok - 2
Pravý kraniální lalok - 3

Klinická pneumonie – 24 dní staré tele

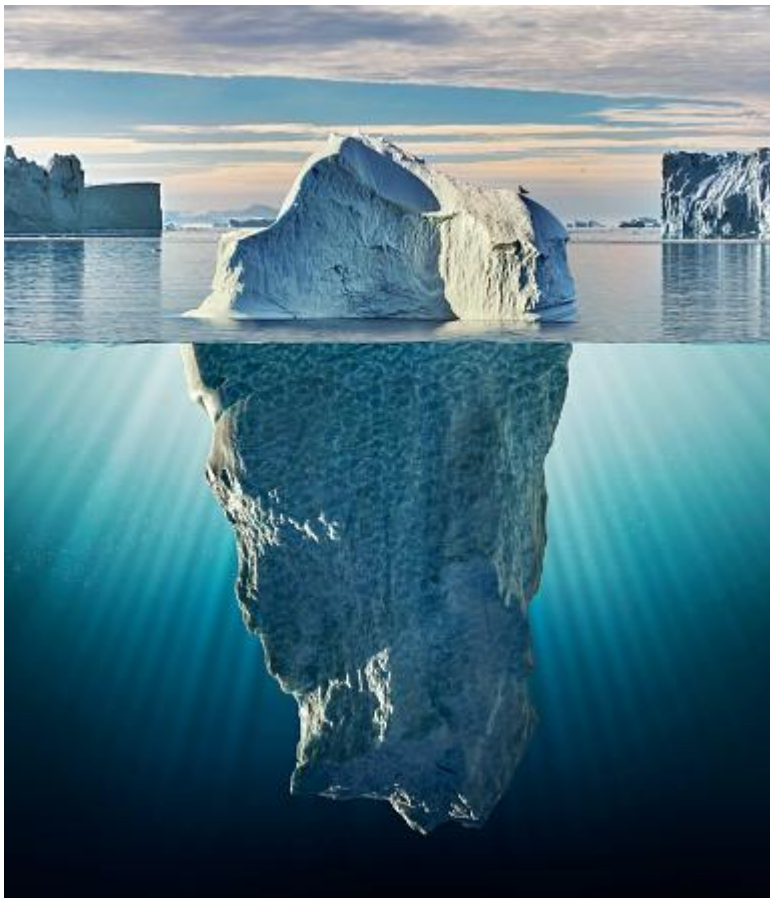
Mírná anapetence
Mírný kašel
Teplota
USG - změna
Amoxicillin i.m. 5dní + Flunixin
i.m. 3dny
Změna na pravém středním
laloku

Subklinická pneumonie

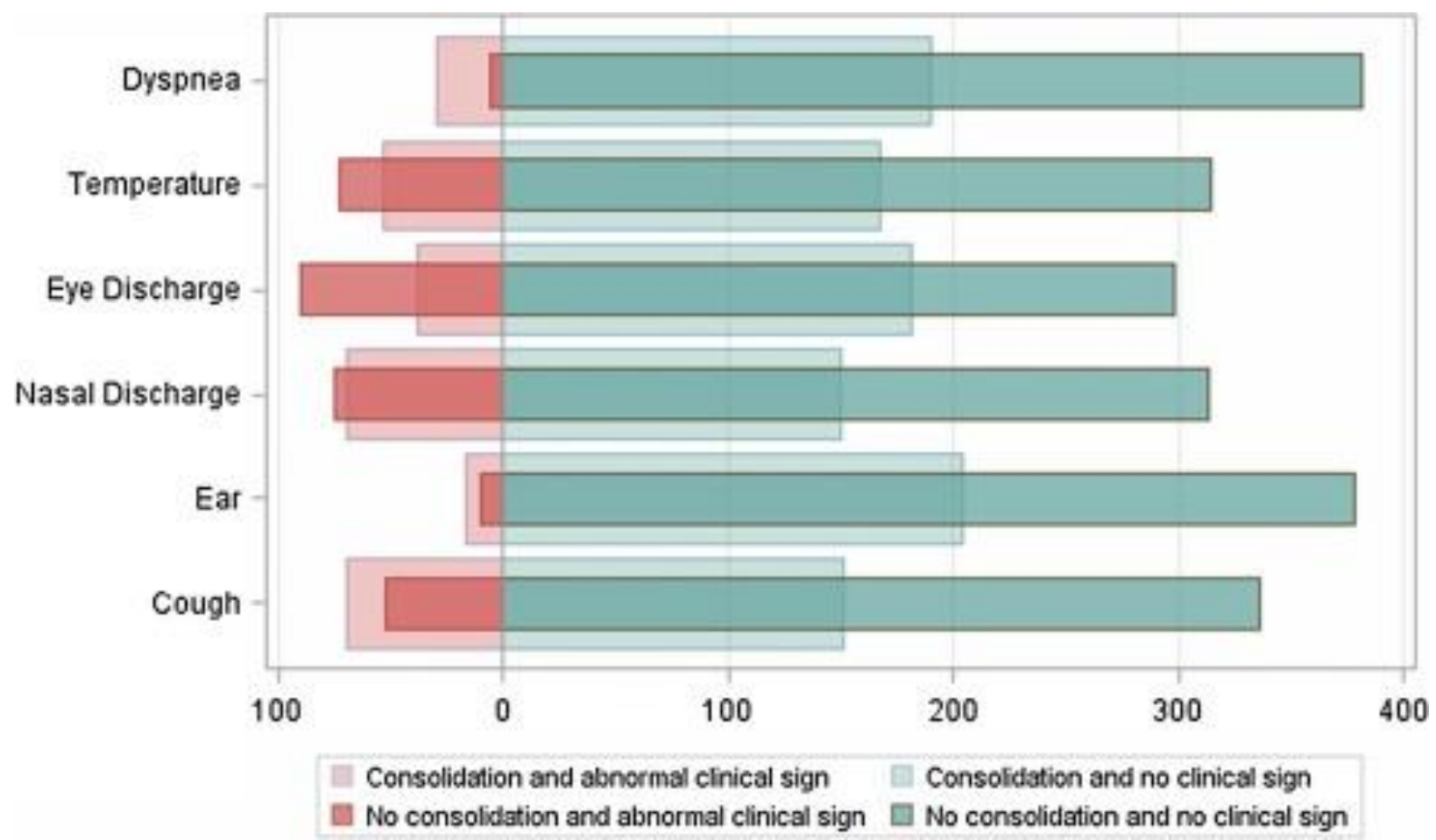
Levý kraniální
lalok – skóre 3
Pravý střední
lalok – skóre 2
Pravý kraniální
lalok – skóre 3
Celkové skóre 4

Teorie ledovce

→ Telata klinicky nemocná - viditelné příznaky respiračního onemocnění

→ Telata, která mají léze na plicích způsobené původci respiračních onemocnění, ale nevykazují klinické onemocnění

Respirační syndrom

Faktory pro vznik

- Původci
- X obranyschopnosti
- Stresory (klima, chyby ustájení, transport, odstav)
- Špatná výživa (kvalita, složení)
- Chybějící systém prevence
- Chybná léčba
- Další infekce

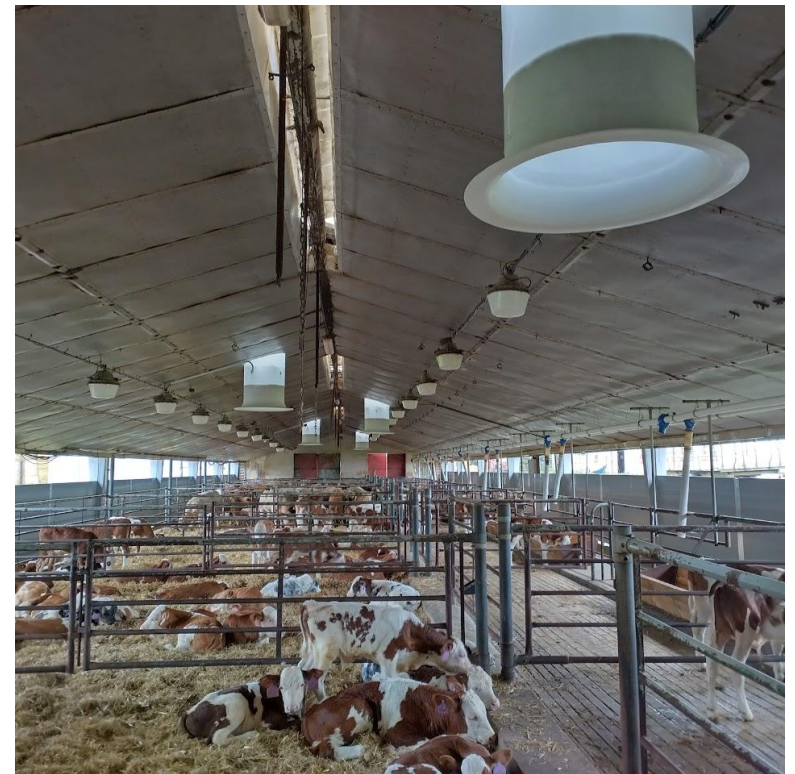

Faktory proti vzniku

- Systém diagnostiky
- Výběr zvířat k léčbě
- Posílení imunity
- Systém prevence
- Omezení stresorů

Nároky na imunitní systém

Vztah mezi faktory prostředí a původci

Faktor	Viry	Bakterie
Teplo	PI 3	M.heamolytica
Chlad	BHV 1,4	P. multocida
Vlhko	BVD	H.somni
Prach	BRSV	Mycoplasma bovis
Poranění	Adenovirus	Truperella pyogenes
Únava	Coronavirus	
Dehydratace	Enterovirus	
Výživa	Reovirus	
Odstav	Influenza D	
Doprava		

- Převzato z Food Animal Practice, Bovine respiratory disease, July 2020

Plísň - Mykotoxiny

• Stachybotryotoxin

- typický pro objemná krmiva
- produkt plísně *Stachybotris alterans*
- ve vlhkém počasí se rychle množí
- vhodné podmínky jsou ve stohované slámě a seně
- v píci přetrvává dlouho
- přežvýkavci velmi citliví

Účinky

- Agresivní
- Krváceniny GIT, podkoží, plicní parenchym
- Poškození kostní dřeně → anemie, leukopenie
- Poškození jater, ledvin

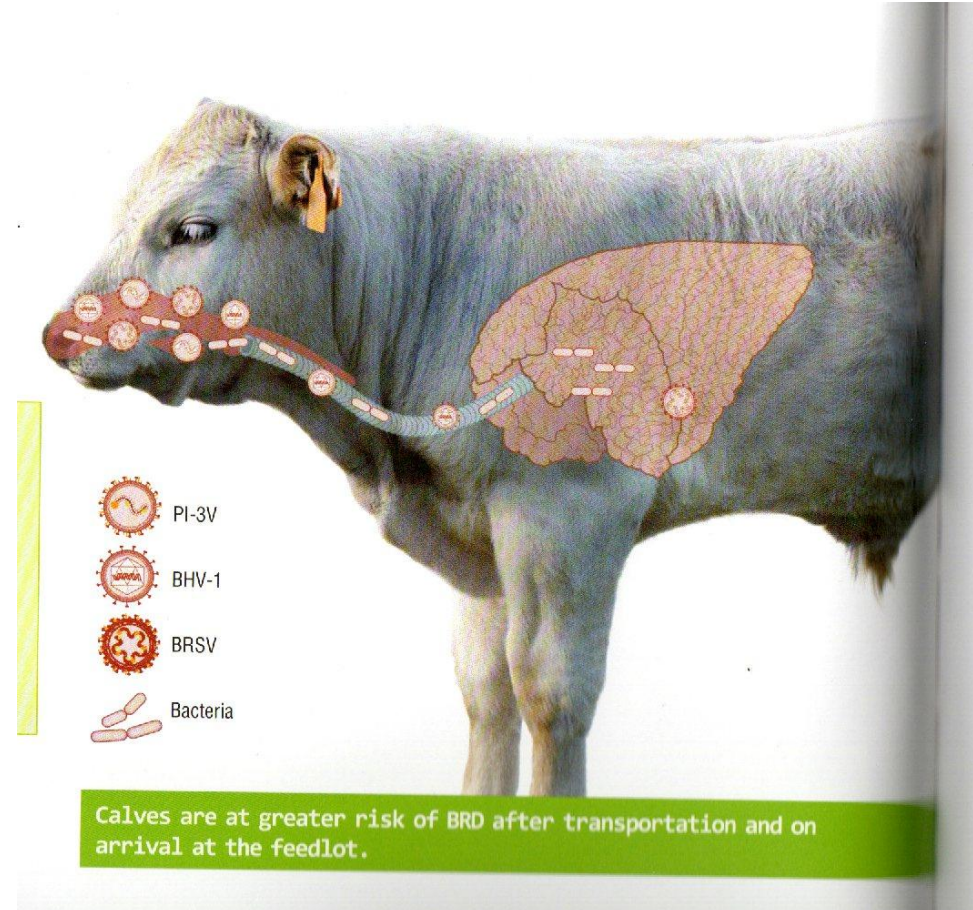
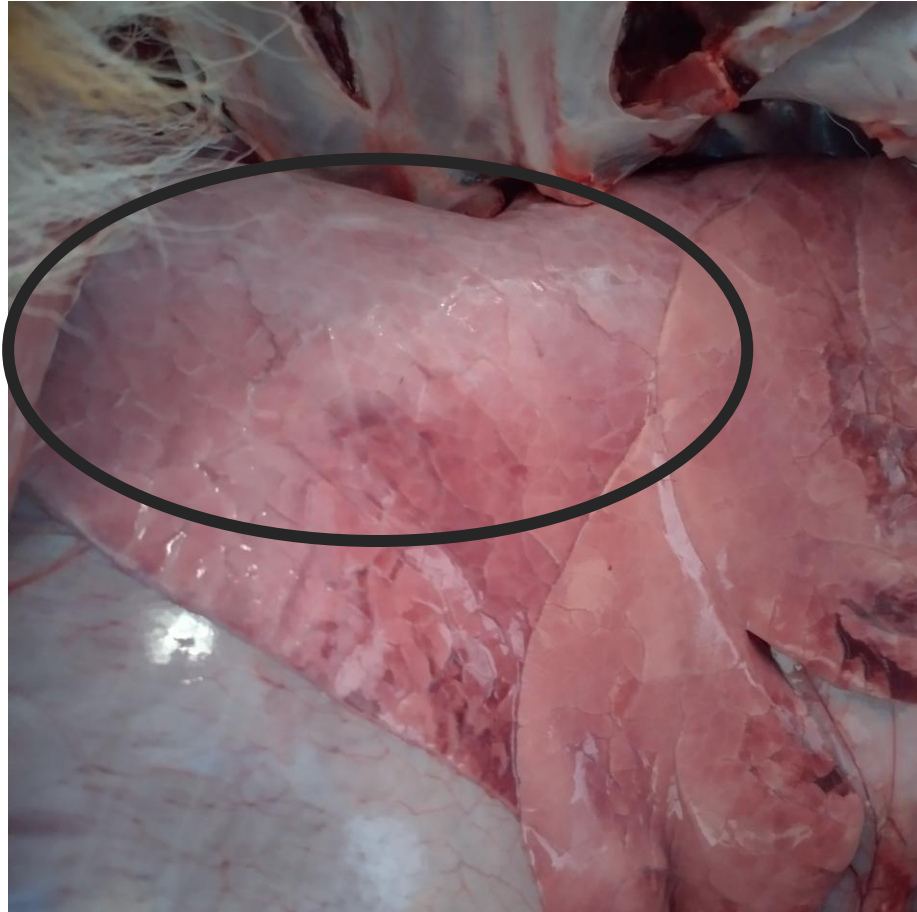

Původci BRSV

- Zvětšené hrubé plíce
- Intersticiální pneumonie
- Infekce i přes kolostrální protilátky
- Humorální protilátky neposkytují potřebnou ochranu
- Přehnaná reakce imunitního systému
- Největší význam v ochraně - slizniční imunita

Původci BRSV - 4 týdny staré tele, 2 dny po transportu úhyn - BRSV, BCoV – PCR z PLIC

Původci Histophilus somni

- Sepse
- Respirační onemocnění
- Nekrotizující Myocarditis
- Meningoencephalitis
- Vasculitis
- Polyserositis
- Otitis media
- Poruchy reprodukce
- Orchitis, Epididymitis
- Příčina abortů

BRSV + Histophilus somni

- Výrazné plicní léze
- H.somni-významně ovlivňuje plodnost býků

Mycoplasma bovis

- Příčina pneumonie, mastitis, endometritis, endokarditis, otitis media

Koronavirus – BCOV 1, BCOV 2

- Tři onemocnění způsobená koronavirem

- WD - winter dysentery - hemoragická dysenterie dospělého skotu (respirační onemocnění dospělého skotu - těžký průběh, často fatální)

- CD - calf diarrhea - enteritis u telat (1 - 3 měsíce starých)

- BRDC - bovine respiratory disease (2 - 6 měsíců stará)

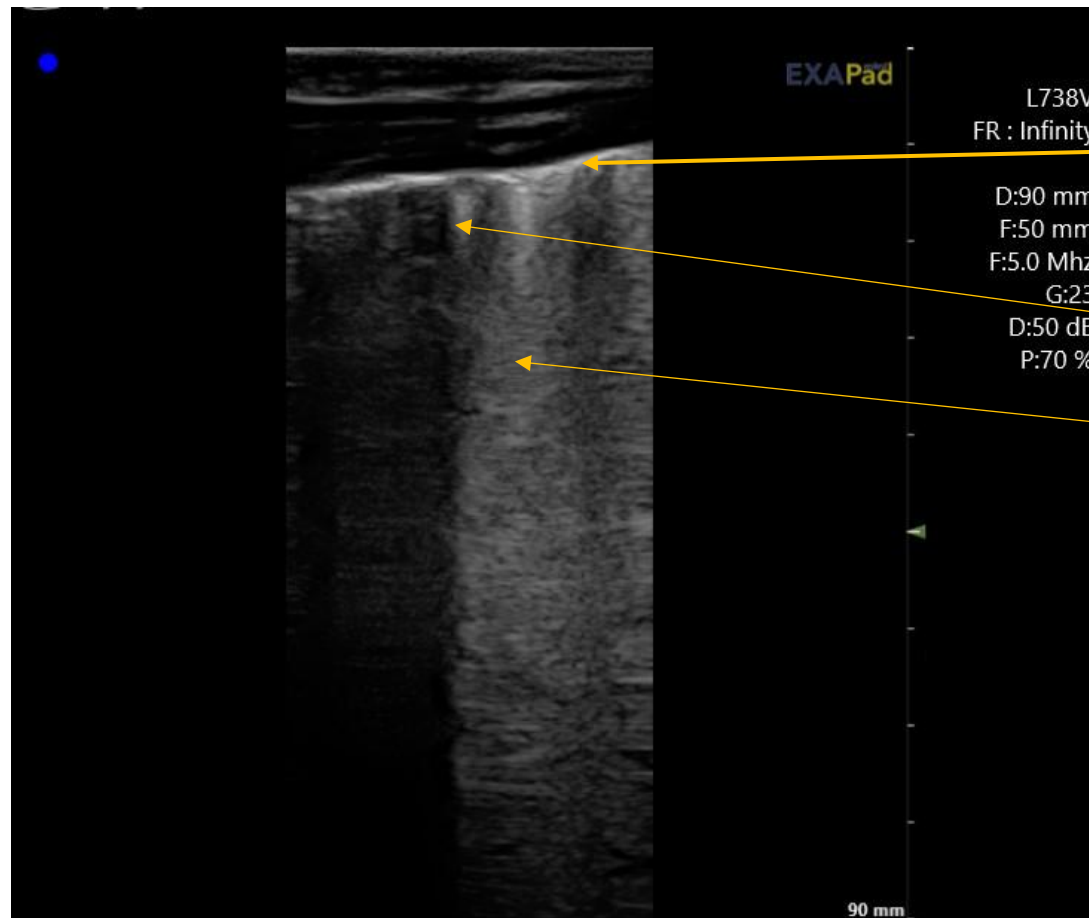
Horečka, dušnost, inapetence, dechová tíseň, kašel, rhinitis, ztráta hmotnosti, pneumonie, nekrotické léze v plicích, smrt (5. - 36. den po počátku onemocnění)

- Predispoziční faktory → přeprava, míchání zvířat z různých farem, vysoká koncentrace nových patogenů
- Nejvíce v prvních týdnech po příchodu na odchovnu

Tele 4 týdny staré, 7 dní po převozu-BCoV

Skóre 1 - intersticiální vzor

Zdrsnění pleury

Ocas komety

Plicní raketa

B - linie

Efekt sněhové bouře – obraz
intersticiální pneumonie – virová
pneumonie

Původci Mannheimia haemolytica

- Pokud není gen pro leukotoxin → malé poškození tkáně
- Gen pro leukotoxin → velké poškození tkáně
Vznik fibrinózní pleuropneumonie
- Hlavní je ochrana před účinky leukotoxinu
- Serotyp 1 / genotyp 2 – pneumonie
- Serotyp 2 / genotyp 1 u zdravých telat

(Zdroj - Veterinary Clinics-Food Animal Practice, Ruminant diagnostics and interpretation)

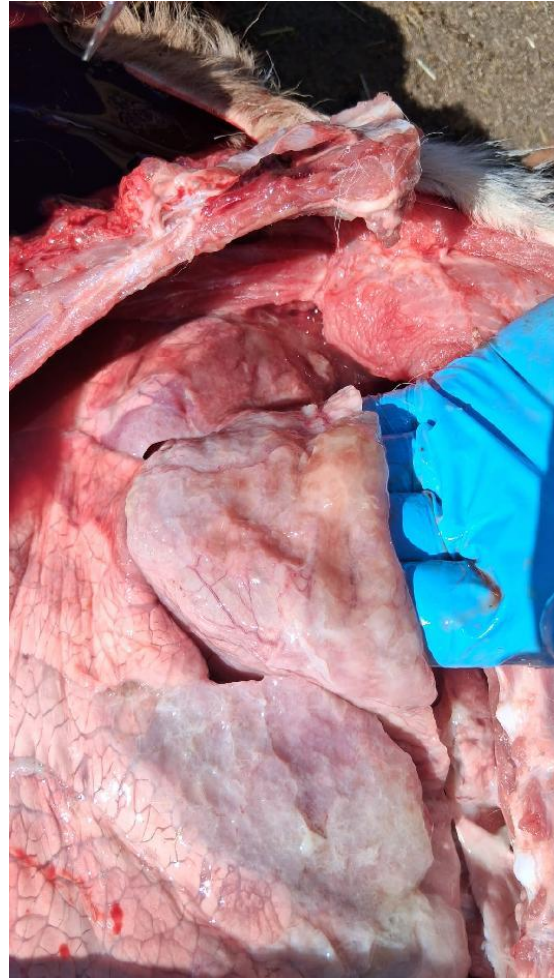
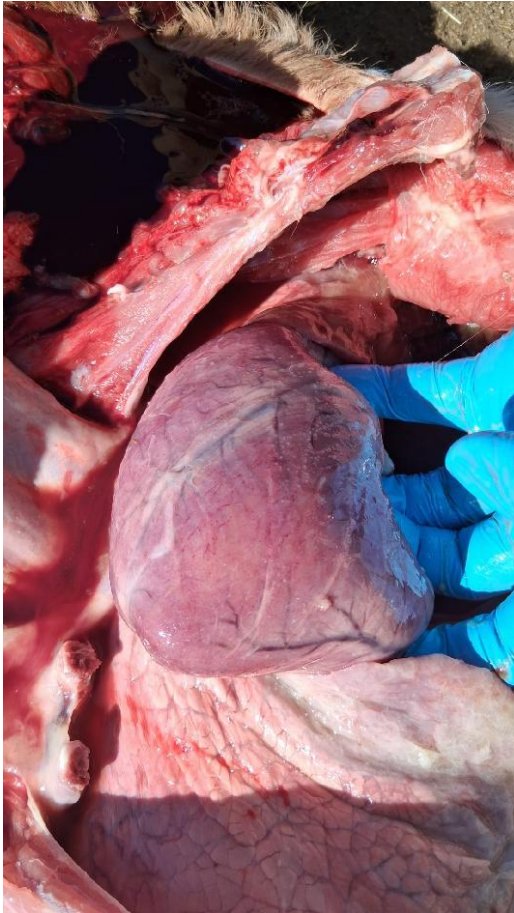
Smíšená infekce M.haemolytica, Proteus, E.coli

Původci Pasteurella multocida

- Mechanismus vstupu do plic a jejich kolonizace jsou nejasné
- Viry a mykoplazmata mohou působit synergicky a dovolit baktérii být patogenní
- Intranasální vakcinace proti virovým patogenům snižuje kolonizaci plic
- Faktory které pomáhají kolonizaci DCD
  - Kombinace virovou infekcí
  - Transport
  - Hladovění
  - Změny skupin
  - Teplotní změny
  - Neefektivní ventilace

Smíšená infekce-4 měsíce stará jalovice

P.multocida
M.Haemolytica
BCoV
BRSV
PI3

Skóre plic - hodnocení nálezů

HOARDS BYRYMAN Using lung ultrasound as a management tool

Přehrát později Sdílet

USS0

USS2

USS2

USS3

USS4

USS5

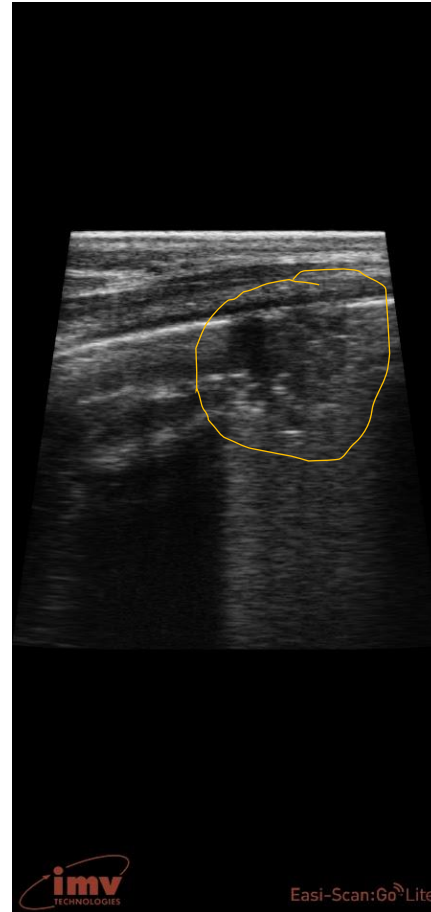
DALŠÍ VIDEA

Lung ultrasound

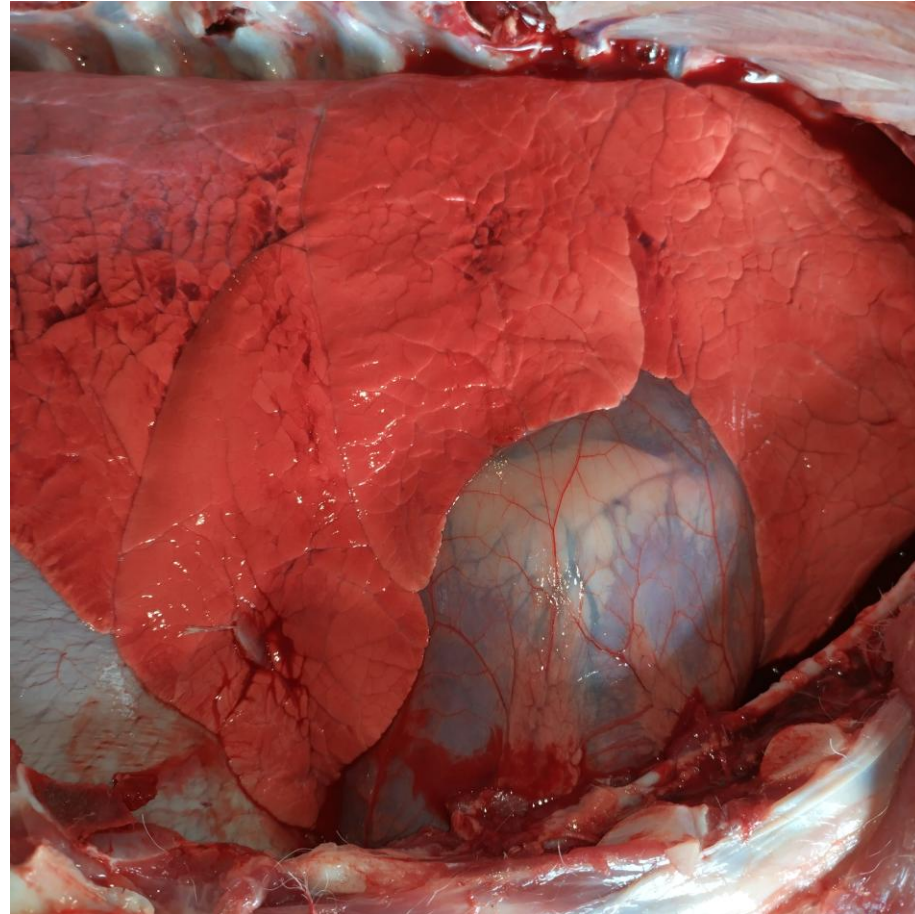
Se > 88%

Sp > 90%

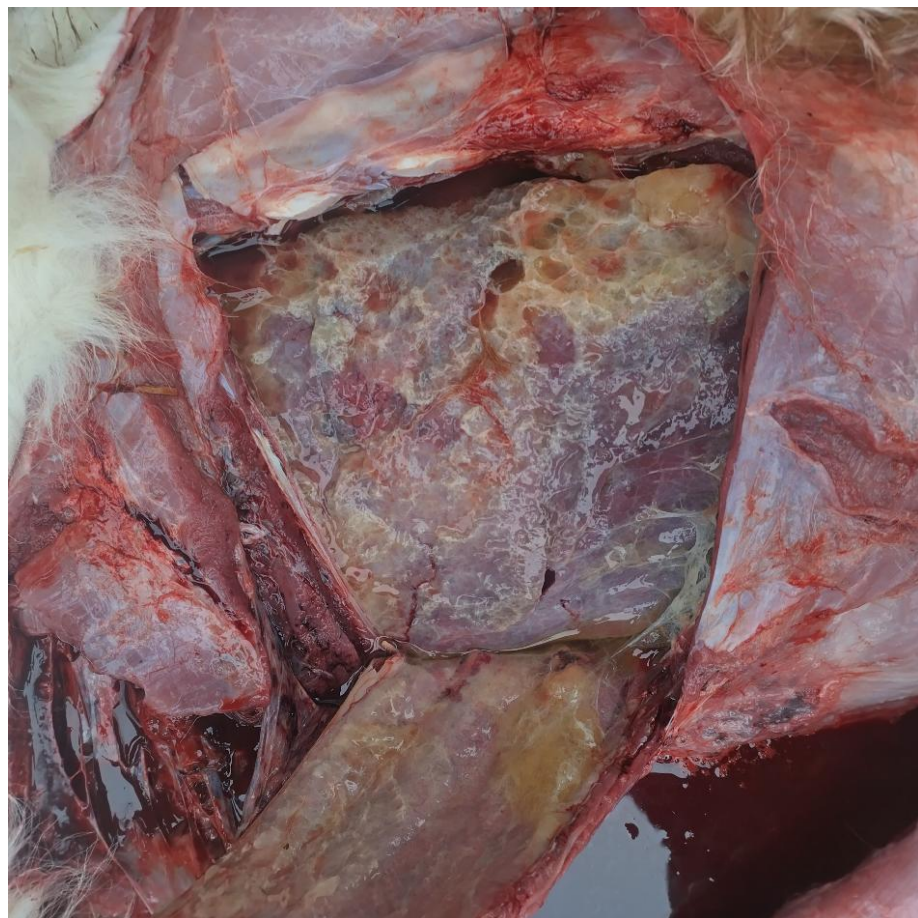
Lobulární léze

Lobulární léze

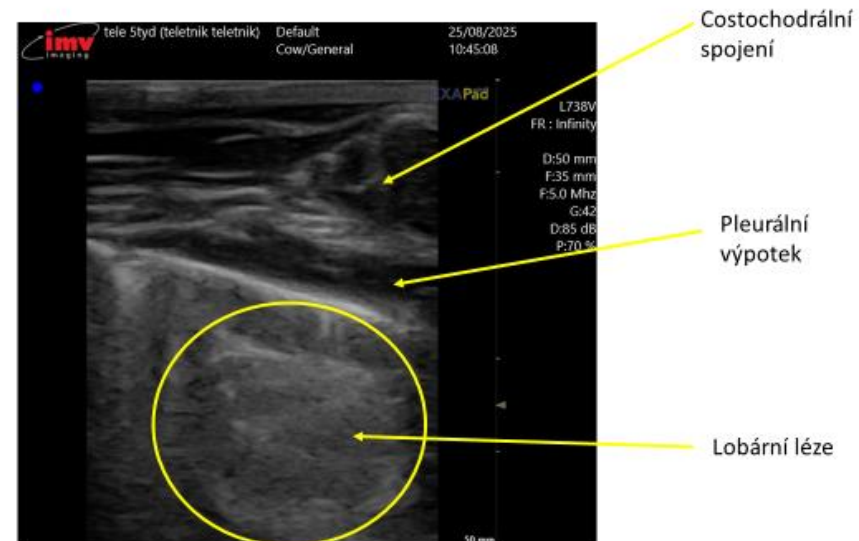

Býk 110kg, 7 dní po nákupu

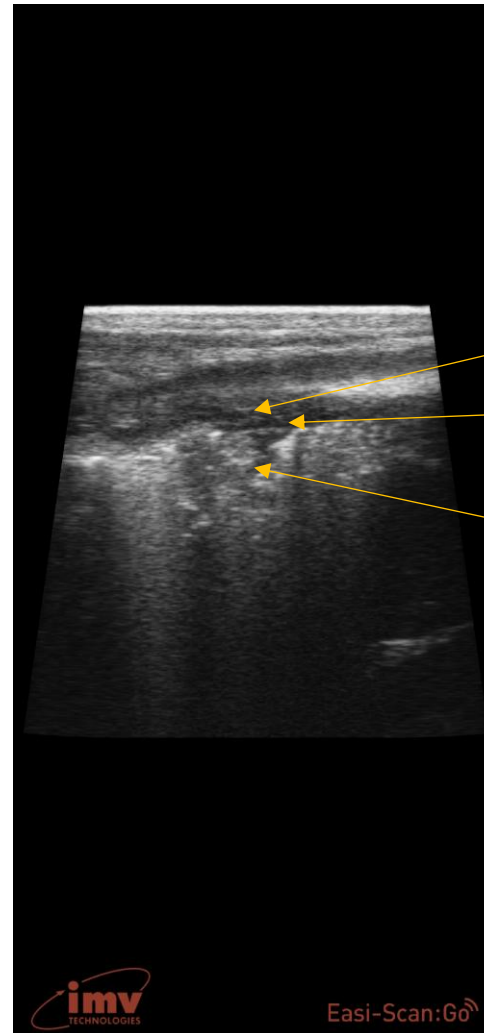
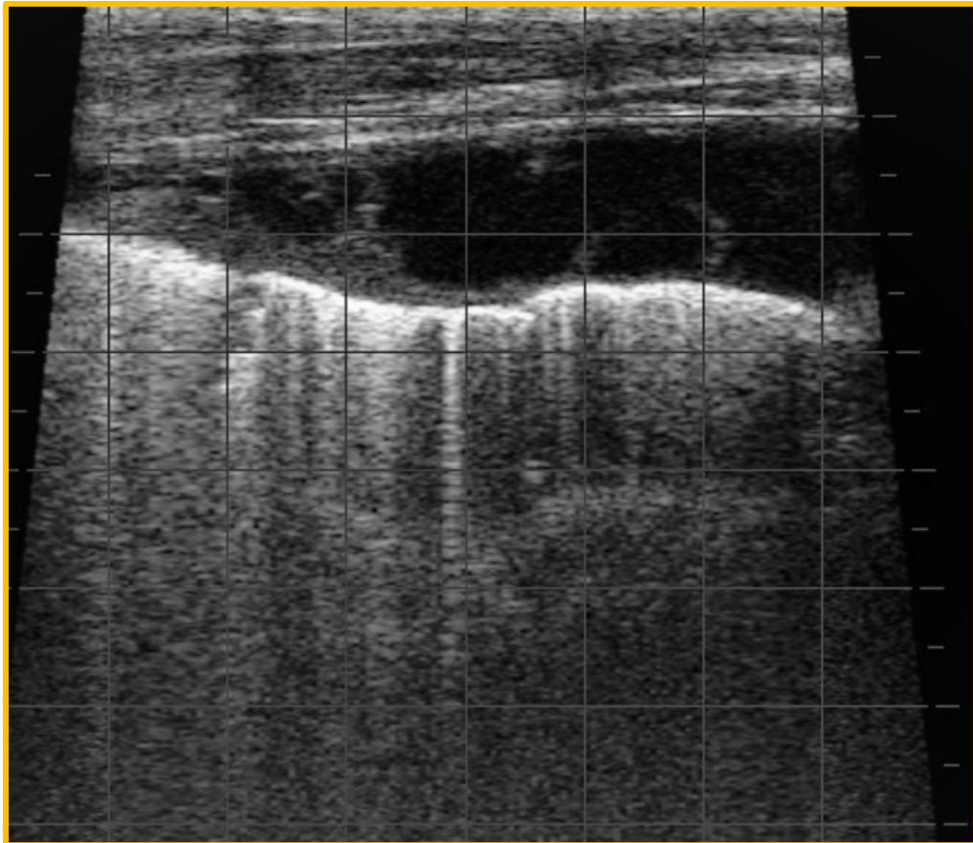
BCoV
M.Haemolytica
BRSV

Lobární léze

Pleuropneumonie

Pleurální výpotek (pleural effusion)

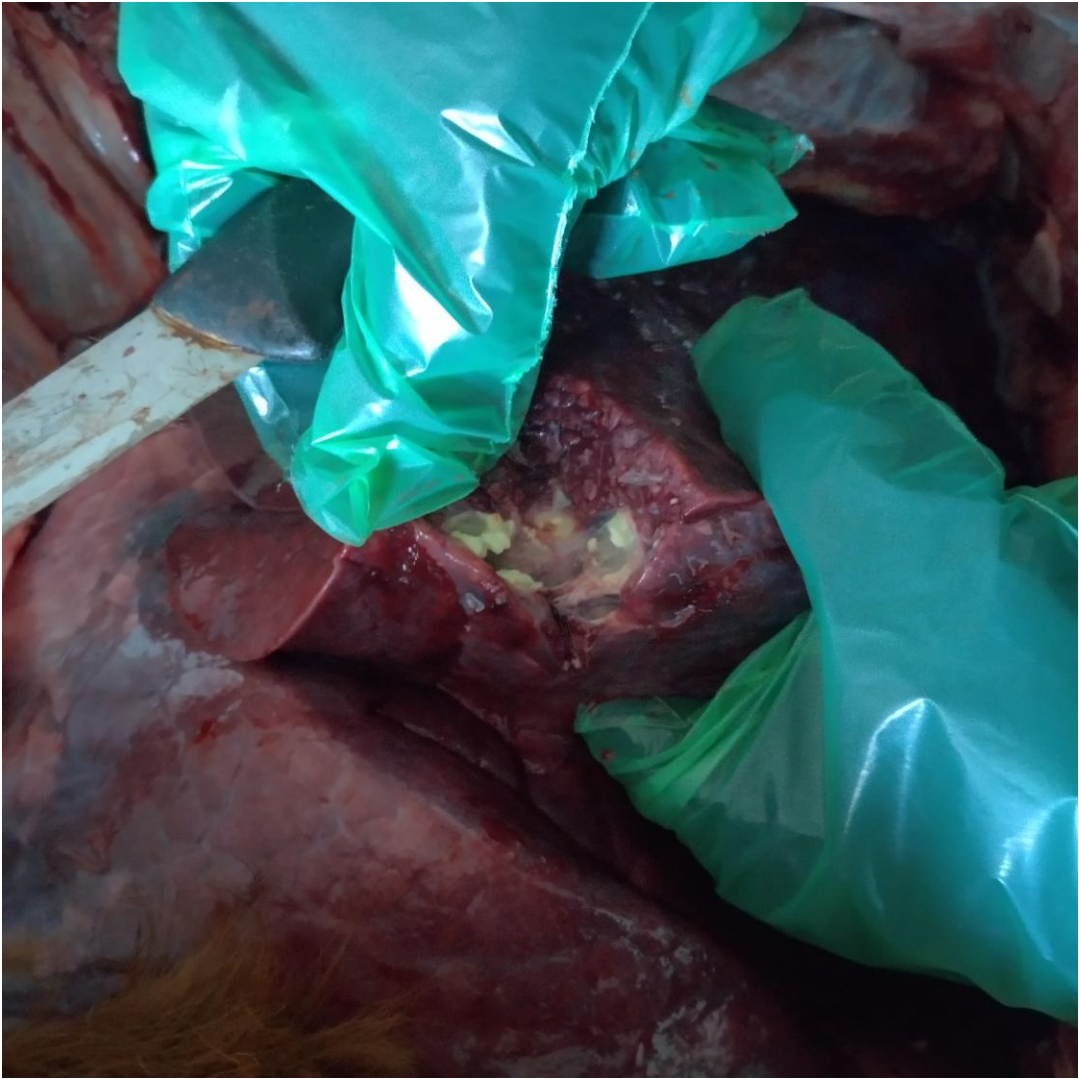
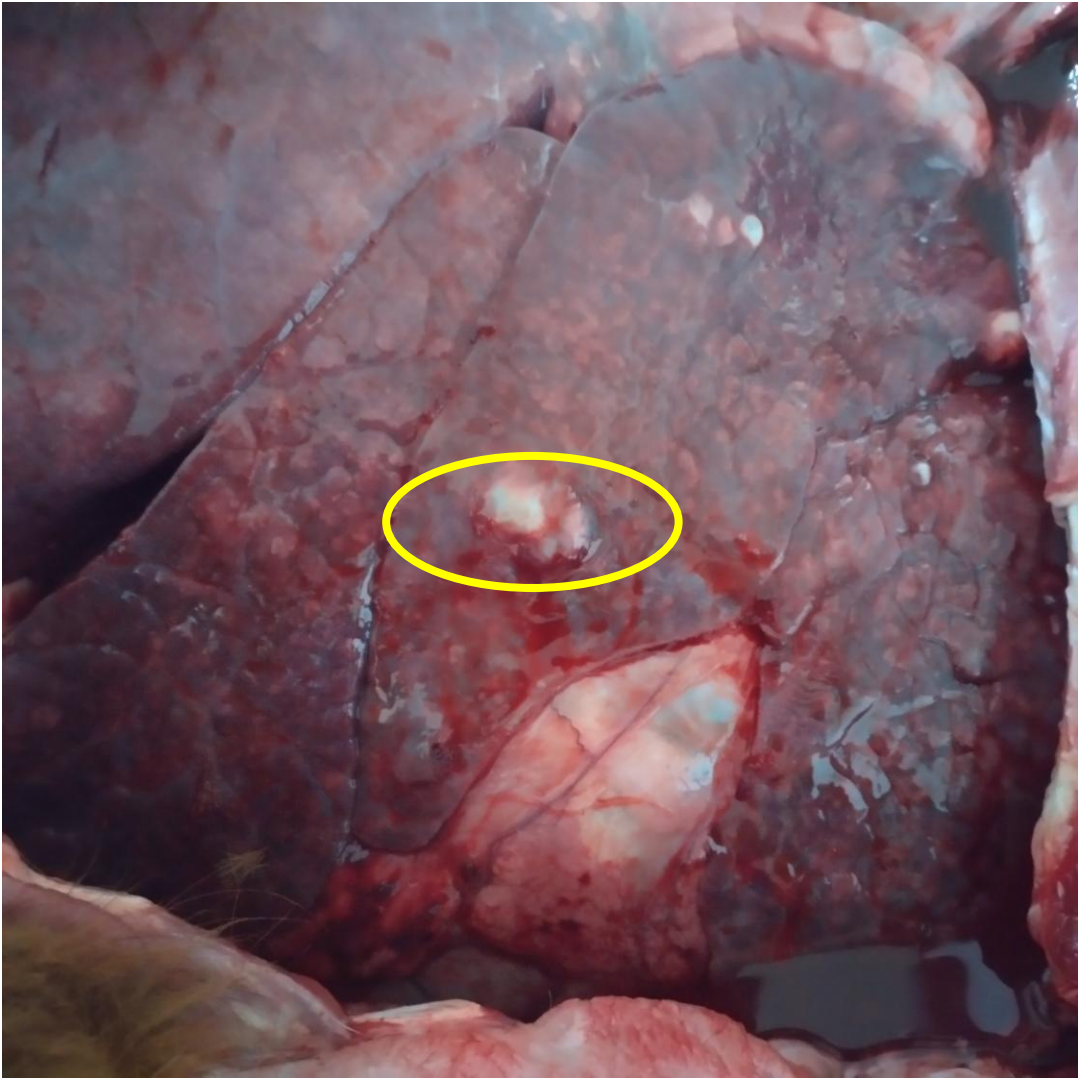

Reakce pleury parietalis

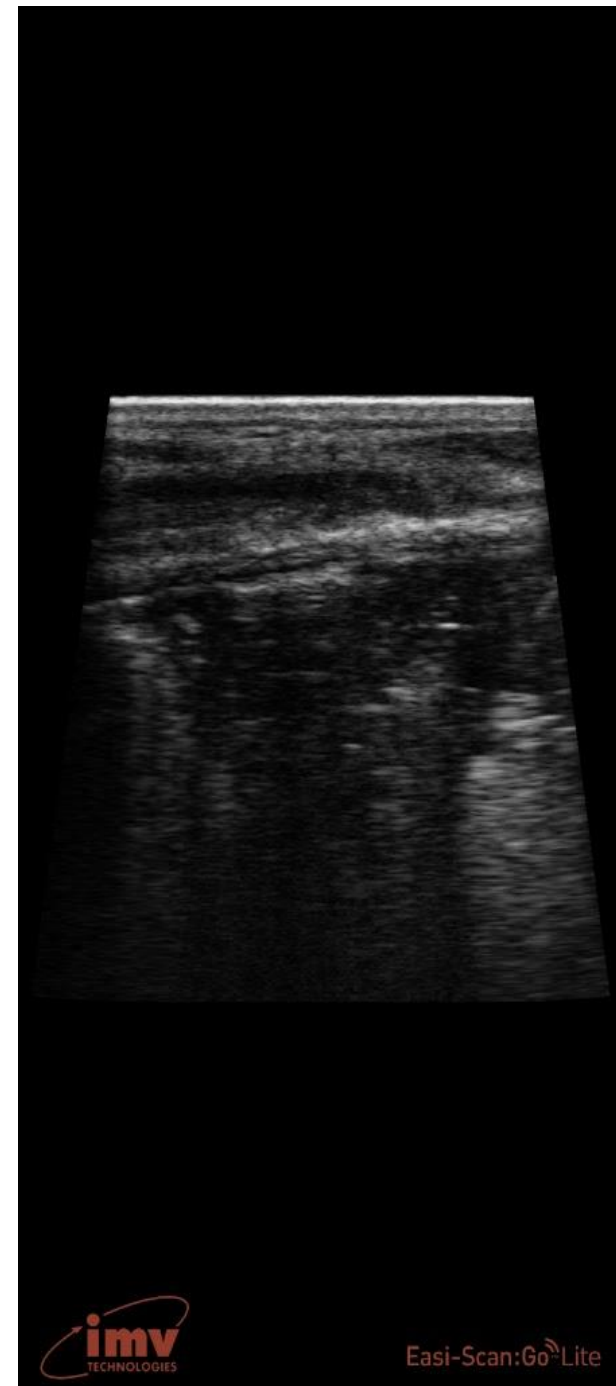
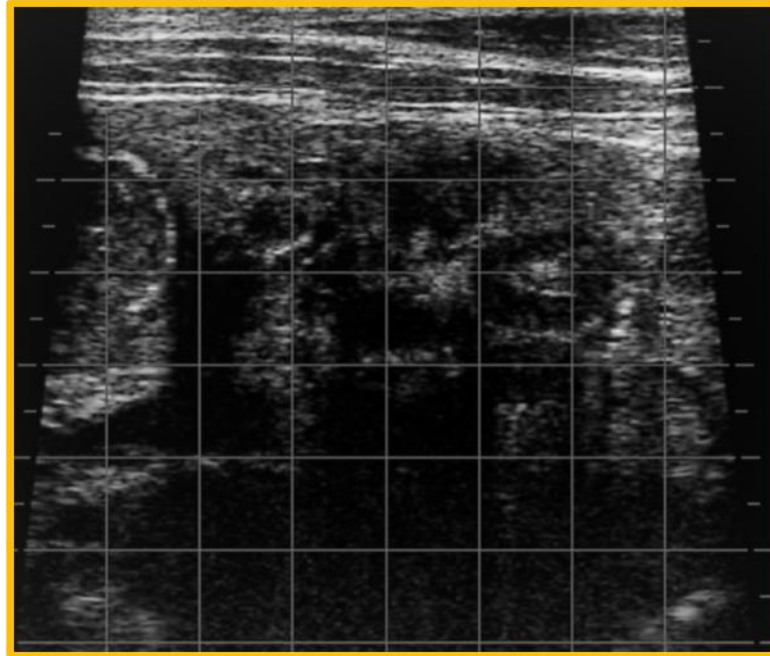
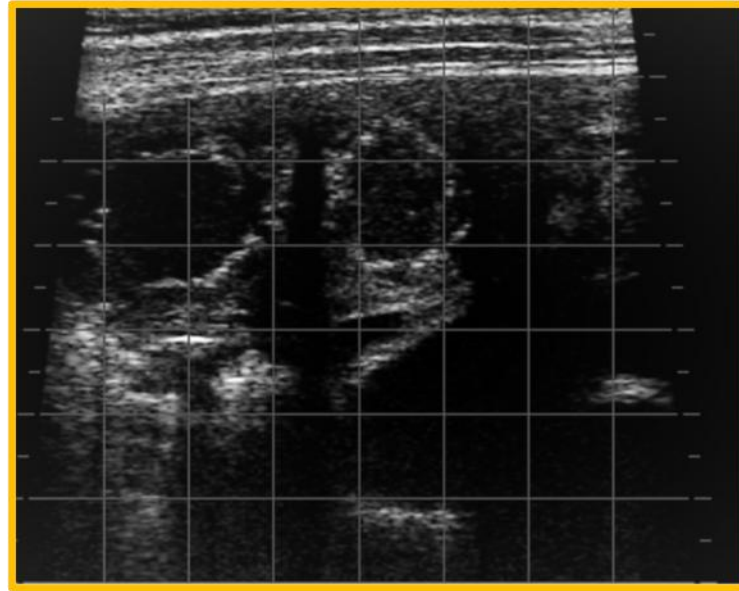
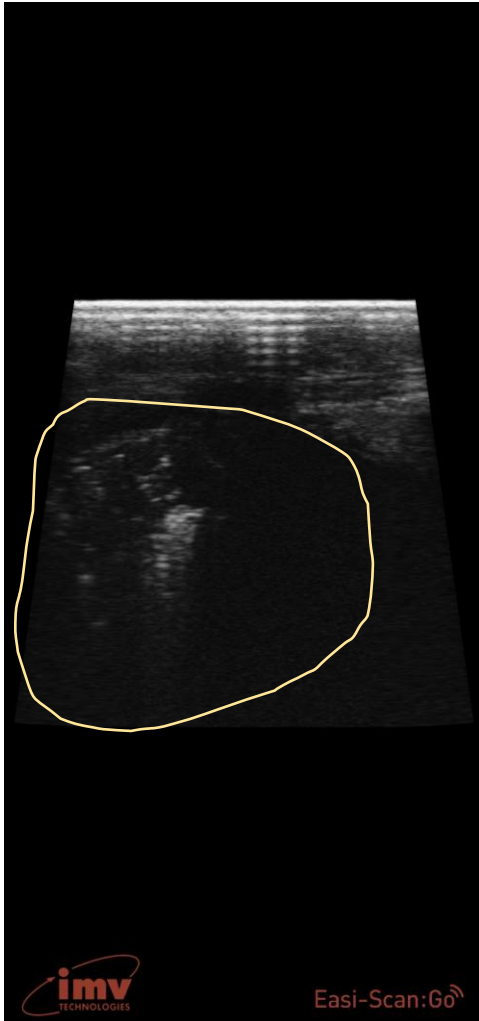
Výpotek

Poškození pleury visceralis

Skóre 5 s abscesem

Abscedace

Vakcinace - Respirační syndrom

- Intranasální vakcinace
- Parenterální vakcinace
- Vakcinace matek
- Vakcinací nelze provést eradikaci

Ekonomický efekt – zisk na investici 1€

- Vakcinace BRD 9,20 €
- Vakcinace Mastitis 2,57 €
- Vakcinace a testace antigenu BVD 2,07 €

- Zdroj Bovine immunity (HIPRA)

Vakcinace možnost prevence – tvorba vákinačního schématu

- Neexistuje univerzální vákinační schéma !!!!!
- Musí vycházet z podmínek pro daný chov, zdravotního stavu zvířat a zastoupení patogenů → ověřené diagnostikou
- Zohlednit potřeby a možnosti chovu, rychlost obratu zvířat
- Většina vákín na respirační choroby má po 1. a 2. dávce dobu trvání imunity 180 – 200 dní, 3. dávka je nutná

Zásady vakcinace – odstup mezi dávkami

- Raději podat více antigenů najednou, než jednotlivě a často (polyvalentní vakcíny)
- Odstup mezi různými vakcínami - 14 dní
- Odstup mezi dávkami jedné vakcíny - dle výrobce, dle adjuvans (3 týdny až 45 dní) důležitá role složení adjuvans

Možnosti vakcinace

- Vakcinace intranasální
- Vakcinace parenterální

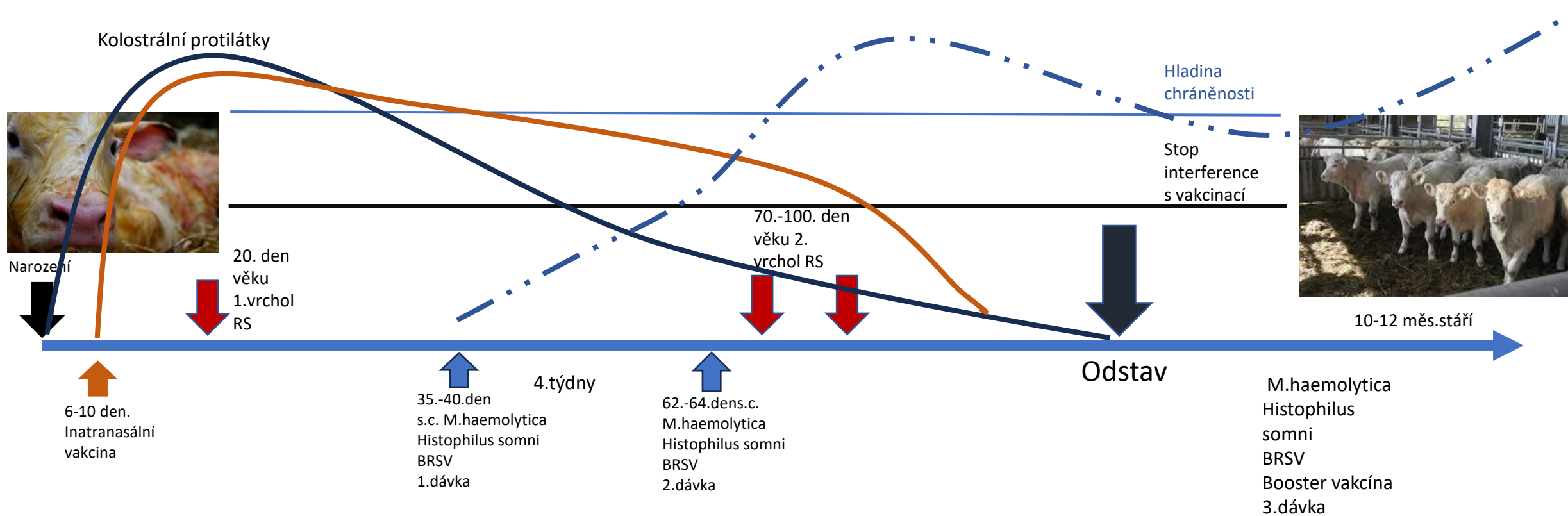
Vakcinace - intranasální

- Efektivní mechanismus indukce lokální slizniční imunity
- Schopná vyvolat lokální i systémovou imunitní odpověď
- Produkce IgA
- Účinná i při mateřských protilátkách
- Systémová odpověď - priming
- Krátkodobá (3-4 měsíce)
- Účinnost prokázána
- Lze vakcinovat opakovaně
- In vakcinovaná zvířata menší pravděpodobnost poškození plic, než pouze parenterálně vakcinovaná

Vakcinace - parenterální s.c. i.m.

- S.C. a I.M. podání není podstatný rozdíl na imunitní odpověď, ale nebezpečí nežádoucích účinků
- Nástup imunity v týdnech
- Tvorba IgM a IgG
- Hlavní účinek snížení závažnosti příznaků, mortality a snížení vylučování původců
- U respiračních chorob nezamezí přenosu původce
- I vakcinovaný jedinec může mít na sliznicích původce, nebo onemocnět

Vakcinační schéma - chov masného skotu

Závěr

- Neustále vysvětlovat chovatelům, jaké ztráty pro ně respirační onemocnění znamenají a jak poškozují dobré životní podmínky jejich zvířat
- Diagnostikovat, vytvářet preventivní programy a dobře léčit v našich chovech

Děkuji za pozornost

Děkuji za pozornost